

Eiropas apcietināšanas ordera process

Eiropas apcietināšanas orderis (EAO) ir juridisks instruments, ar kura palīdzību viena izsniegšanas valsts var pieprasīt citā ES dalībvalstī atrastas aizdomās turētas vai notiesātas personas apcietināšanu un nogādāšanu izsniegšanas valstī. Izpildes valstij ir jānodrošina šī ordera izpilde, izņemot gadījumus, kad EAO ir nederīgs vai ir piemērojams neizpildīšanas pamats.

Tā kā ir iesaistītas (vismaz) divas valstis, ir jānodrošina advokāta palīdzība pieprasītajai personai gan izsniegšanas, gan izpildes valstī, kā to paredz Direktīvas 2013/48/ES 10. pants par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā un EAO procesā.

Izpildes valsts advokātam būtu jāiesaista izsniegšanas valsts advokāts:

1. noskaidrojot, vai tiesvedībā izsniegšanas valstī ir iecelts advokāts un ar viņu sazinoties;
2. ja nē, sazinoties ar advokātu, izmantojot pieejamās platformas, piemēram, Eiropas Kriminālietu advokātu asociācijas (ECBA) *Find a Lawyer*.

Find a Lawyer

Mūsu tīmekļa vietnē sadaļā *Find a Lawyer* ir iekļauta to individuāli praktizējošu advokātu kontaktinformācija, kuri apstiprina, ka ir pieredzējuši kriminālaizstāvības advokāti, kas, izņemot savu dzimto valodu, runā vismaz angļu valodā. Ja jūs meklējat advokātu, kas jums palīdzētu EAO lietā izsniegšanas valstī, jūs varat pārlūkot sarakstu šeit:

<https://www.ecba.org/contactslist/contacts-search-country.php>
vai sazinieties ar secretariat@ecba.org

Izpildes valsts advokāta loma

Izpildes valsts advokāta uzdevums ir aizstāvēt personu EAO procesā izpildes valstī, neapstrīdot ierosinātās krimināllietas pamatotību izsniegšanas valstī (to dara izsniegšanas valsts advokāts izsniegšanas valstī). Tai skaitā:

1. veikt EAO spēkā esamības un pilnīguma pārbaudi;
2. pārliecināties, vai ir piemērojams neizpildīšanas pamats;
3. noteikt, vai ir pieejamas alternatīvas EAO nodošanai;
4. konsultēt par specialitātes principu;
5. pēc konsultēšanās ar klientu un izsniegšanas valsts advokātu sniegt padomu par to, vai ir vēlams piekrist nodošanai vai aizstāvēties izpildes valstī;
6. atbilstošā gadījumā lūgt atbrīvošanu no apcietinājuma.

Neizpildīšanas pamats, kas var tikt izmantots, ir izklāstīts Padomes pamatlēmuma 2002/584/TI 3. pantā, 4. pantā un 4. panta a) apakšpunktā un jūsu valsts īstenojošajos tiesību aktos. Tas var ietvert obligātu un diskrecionāru pamatu. Izpildes valsts advokāts var atsaukties uz starptautiskajām cilvēktiesībām, lai izvirzītu citu neizpildīšanas pamatu (piemēram, saskaņā ar tiesībām, kas paredzētas ES Pamattiesību hartā vai Eiropas Cilvēktiesību konvencijā, ES Līgumos vai sekundārajās procesuālās tiesību direktīvās).

Var būt arī iespēja izvirzīt valsts konstitucionālos jautājumus.

Tie varētu attiekties, piemēram, uz iespējamu tiesību pārkāpumu uz taisnīgu tiesu, piemērotiem apstākļiem ieslodzījuma vietā, medicīnisko aprūpi vai ģimenes dzīvi, ja persona tiktu atgriezta izsniegšanas valstī. EAO procesa laikā izpildes valstī personai, uz kuru attiecas EAO process, saskaņā ar ES tiesību aktiem ir šādas procesuālās tiesības:

1. Tiesības uz mutisko/rakstisko tulkojumu (Direktīva 2010/64/ES)
2. Tiesības uz advokāta juridisko palīdzību abās valstīs (Direktīvas 2013/48/ES un 2016/1919/ES)
3. Tiesības tikt informētam par EAO saturu un saņemt EAO paziņojumu par tiesībām (Direktīva 2012/13/ES)
4. Tiesības tikt tiesneša uzklusītam (Padomes pamatlēmums 2002/584/TI)*

Lai iegūtu atgādinājumu par informāciju, kura jāņem vērā, lai efektīvi aizstāvētu EAO, skatiet kontrolosarakstu šī bukleta otrā pusē.

Izsniegšanas valsts advokāta loma

Izsniegšanas valsts advokāts būtu iesaistāms jau ilgi pirms pieprasītās personas nodošanas izsniegšanas valstij. Viņam ir loma gan EAO procesā, gan izsniegšanas valsts izmeklēšanas, tiesas vai notiesāšanas posmos.

Izsniegšanas valsts advokāta loma EAO procesa laikā izpildes valstī ir palīdzēt klientam un izpildes valsts advokātam. Tas cita starpā ietver:

1. pret pieprasīto personu uzsāktās krimināllietas statusa noskaidrošanu izsniegšanas valstī;
2. pārbaudi, vai EAO ir derīgs, piemēram, priekšlaicīgumu, konkrētā noziedzīgā nodarījuma attiecināmību uz nodošanu;
3. pieteikumu iesniegšanu izsniegšanas valsts iestādēm, lai atsauktu vai aizstātu EAO vai organizētu brīvprātīgu ierašanos;
4. izpildes valsts advokāta konsultēšanu par to, vai ir piemērojams neizpildīšanas pamats;
5. atbalstošu pierādījumu iegūšanu aizstāvībai attiecībā uz EAO vai nu pašiem, vai arī novirzot izpildes valsts advokātu pie attiecīgiem speciālistiem.

Ja personu nodod izsniegšanas valstij, izsniegšanas valsts advokāta loma cita starpā ir:

1. aizstāvēt personu pirmstiesas un tiesas procesā;
2. ja persona ir notiesāta un to pieprasa, prasīt tās nodošanu atpakaļ uz izpildes valsti vai citu valsti, kurā persona ir valstspiederīgais vai rezidents, lai izciestu sodu;
3. nodrošināt, ka tiek ievērots specialitātes princips;
4. nodrošināt, ka tiek ievērotas visas izsniegšanas valsts garantijas attiecībā uz izturēšanos pret pieprasīto personu kriminālprocesa laikā un izciešot piespriesto sodu.

* Šīs direktīvas pašlaik nav piemērojamas Dānijā.
Direktīvas 2013/48/ES un 2016/1919/ES pašlaik nav piemērojamas Īrijā vai Apvienotajā Karalistē.

EAO aizstāvības kontrolsaraksts

Pārbaudiet EAO veidlapu vai ierakstu Šengenas informācijas sistēmā:

- Vai tajā ir ietverta visa attiecīgā informācija, kas nepieciešama, lai dokuments būtu spēkā?
- Vai faktu atrašanās vieta ir jūsu valstī vai trešajā valstī?
- Lūdziet tiesai tulkotāju, ja EAO veidlapa vai ieraksts Šengenas informācijas sistēmā nav jūsu valodā

Konsultējieties ar savu klientu un:

- Lūdziet tiesai tulku, ja jūsu klients nerunā jūsu valodā.
- Pārbaudiet, vai jūsu klients patiešām ir pieprasītā persona, kas norādīta EAO.
- Pārbaudiet, vai jūsu klientam saskaņā ar Direktīvas 2012/13/ES II pielikumu ir piešķirts EAO paziņojums par tiesībām tam saprotamā valodā, un, ja nē, lūdziet tiesai tādu piešķirt.
- Pārbaudiet, vai jūsu klients nav tiesāts par tiem pašiem nodarījumiem nevienā citā valstī.
- Pārbaudiet, vai jūsu klients ir pietiekami vecs, lai to varētu saukt pie kriminālatbildības jūsu valstī.
- Pārbaudiet, vai jūsu valstī nav amnestijas par šo noziegumu.
- Pārbaudiet, vai konstatētie fakti jūsu valstī ir noziegums vai arī tie ir atrodami "pārķepumu uzskaitījumā", kas ir atbrīvoti no abpusējās sodāmības.
- Pārbaudiet, vai pret jūsu klientu netiek veikta kriminālvajāšana jūsu valstī par tiem pašiem faktiem.
- Ja jūsu klientu var tiesāt, balstoties uz Eiropas apcietināšanas ordera faktiem, jūsu valstī, pārbaudiet, vai pastāv noilgums.
- Pārbaudiet, vai klientam jau nav uzsākta kāda tiesvedība jūsu valstī vai jebkurā citā valstī.
- Ja klients ir jūsu valstspiederīgais vai jūsu valsts rezidents, pajautājiet, vai viņš sodu vēlas izciest tur.
- Ja klients jau ir notiesāts, pajautājiet, vai viņš piedalījās tiesas procesā un bija informēts par tiesas sēdes datumu.
- Nedodiet padomu piekrist vai atteikties no specialitātes principa bez konsultēšanās ar izsniegšanas valstsadvokātu.
- Jautājiet klientam, vai viņam ir kādas bažas par atgriešanos izsniegšanas valstī (piemēram, veselība, ģimene, tiesas taisnīgums, apstākļi ieslodzījumavietās).
- Lai pieteiktos atbrīvošanai no apcietinājuma, jautājiet klientam par viņa darbu, sociālajām un ģimenes saitēm jūsu valstī.

Sazinieties ar izsniegšanas valsts advokātu, lai:

- Iepazītos ar lietas materiāliem izsniegšanas valstī
- Konsultētu par piemērojamiem tiesību aktiem un procedūru
- Pārbaudītu, vai EAO var tikt atsaukts vai aizstāts ar citiem pasākumiem (piemēram, dokumentu izsniegšanu, uzklauššanu, izmantojot videosaiti, soda naudu) vai brīvprātīgu ierašanos
- Iegūtu pierādījumus klienta licības pamatošanai

Plašākai informācijai skatiet ECBA Rokasgrāmatu par Eiropas apcietināšanas orderi aizstāvības advokātiem

<https://handbook.ecba-eaw.org/> vai sazinieties ar secretariat@ecba.org

Kā aizstāvēt EAO?

Eiropas apcietināšanas orderis:
ECBA pamatprincipi aizstāvības advokātiem

<https://handbook.ecba-eaw.org/>

Tulkojuši Latvijas Universitātes profesionālās maģistra studiju programmas "Rakstiskā tulkošana" studenti
Pārskatīja Andrejs Adamsons

ECBA

Kopš dibināšanas 1997. gadā Eiropas Kriminālietu advokātu asociācija (ECBA) ir kļuvusi par vadošo neatkarīgo specializējušos aizstāvības advokātu organizāciju Eiropas Padomes valstīs. ECBA mērķis ir atbalstīt personu, attiecībā uz kurām tiek veikta izmeklēšana, aizdomās turēto, apsūdzēto un notiesāto personu pamattiesības.